

Protocol voor het Cultuur- en Gebruikswaarde Onderzoek van winterveldboon

2025

Raad voor plantenrassen (Rvp)
Sotaweg 22
2371 GD Roelofarendsveen

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Cultuur- en Gebruikswaardeonderzoek	4
2.1 Uitgangspunten beproeving	4
2.2 Zaaizaad	4
2.3 Te onderzoeken rassen	4
2.4 Proefveldaanleg, -uitvoering en -behandeling	4
2.5 Waarnemingen	5
3. Opbrengstbepaling	6
4.1. Wijze en tijdstip van oogsten	6
4.2. Opbrengstbepaling	6
4.3. Kwaliteitsbepaling	6
4. Logboek	6
Bijlage met contactgegevens	7

1. Inleiding

Dit protocol beschrijft de uitvoering van het Cultuur- en Gebruikswaarde Onderzoek (CGO) van rassen van winterveldboon.

Winterveldbonen vormen een hoogwaardige bron van plantaardig eiwit, voor zowel diervoeding als industriële verwerking. Daarnaast heeft de winterveldboon de hoogste opbrengstpotentie (kg eiwit per ha) ten opzichte van andere peulvruchten en lupinen onder Nederlandse omstandigheden.

Het areaal winterveldbonen varieert van 1000 tot 2000 ha en de teelt vindt voornamelijk plaats op de kleigronden in het Zuidwestelijk akkerbouwgebied, IJsselmeerpolders en Noord Oost Groningen.

Het CGO voor winterveldboon bestaat uit tweejarige beproeving voor plaatsing op de Nationale Lijst.

In het CGO veldboon worden rassen beoordeeld op hun landbouwkundige waarde voor de teelt en het gebruik voor de Nederlandse praktijk. Op basis van de verkregen resultaten uit dit onderzoek wordt door de Raad voor plantenrassen (Rvp) na twee jaar een beslissing genomen over opname op de Nationale Lijst. Hiermee verkrijgt een ras een verkeerspositie.

Alle rassen die voor opname in het Nederlands Rassenregister (t.b.v. kwekersrecht en/of toelating) zijn aangemeld bij de Raad voor Plantenrassen, evenals de rassen die elders in de EU zijn ingeschreven in de Nationale lijst, komen voor beproeving in aanmerking.

2. Cultuur- en Gebruikswaardeonderzoek

2.1 Uitgangspunten beproeving

In dit protocol wordt aangenomen dat er bij de uitvoerder voldoende basiskennis aanwezig is voor wat betreft de teelt en beheer en verzorging van proeven. Uitgangspunt is dat de rassenproeven overeenkomstig goede landbouwpraktijk worden uitgevoerd. Een gelijke behandeling van alle veldjes binnen een proefveld moet echter altijd voorop staan.

2.2 Zaaizaad

Aanmelding van nieuwe rassen voor de Nationale Lijst dient te gebeuren 1 maart bij de Raad voor Plantenrassen.

Het zaaizaad voor het CGO dient voor 25 september in bezit te zijn van de proefvelduitvoerder. Het zaaizaad van de standaardrassen wordt rechtstreeks verkregen van de verantwoordelijke van het ras. De proefvelduitvoerder bewaart van elk ras dat wordt onderzocht 100 gram zaaizaad in een geconditioneerde zaadopslag. Indien nodig wordt dit zaad gebruikt voor identiteitscontrole. De monsters worden twee jaar bewaard.

2.3 Te onderzoeken rassen

Aan het aantal nieuw te onderzoeken rassen wordt geen beperking opgelegd. Als standaardrassen zullen de beschreven winterveldboon rassen dienen die vermeld staan op de Aanbevelende Rassenlijst in het hoofdstuk Peulvruchten. Indien er geen beschreven rassen zijn worden in de proeven minimaal 2 standaardrassen meegenomen waarmee reeds ervaring is opgedaan in Nederland. In 2025 kan worden gekozen uit Bumble, Tundra, Vespa en Vincent.

2.4 Proefveldaanleg, -uitvoering en -behandeling

De beproeving omvat per jaar twee proeven in verschillende teeltgebieden. Voor rassen bedoeld voor de oogst van zaad worden de proeven aangelegd in de belangrijkste teeltgebieden Zuidwest Nederland en Centrale Zeeklei en Noord Oost Groningen. Een proef op zandgrond behoort ook tot de mogelijkheden.

De breedte van de veldjes is 1.5 (6 rijen; rijafstand 35 cm). De lengte van de veldjes is minimaal 8 m. De veldjesgrootte is minimaal 12 m². De proeven worden uitgevoerd in minimaal drie herhalingen. Het proefveldschema is een complete of incomplete blokkenproef met aan de voor- en achterkant kopveldjes. De rassen dienen per herhaling in 1 baan te liggen.

Voor de proefveldaanleg dienen zo regelmatig mogelijke percelen gebruikt te worden. De pH moet minimaal 5.5 zijn. Op het perceel mogen in de voorafgaande drie jaren geen vlinderbloemigen zijn geteeld zijn. Bij de keuze van de proefveldlocaties worden percelen gemeden waarop ernstige aantasting door stengelaatje verwacht kan worden.

De teeltmaatregelen worden uitgevoerd op de wijze zoals de gemiddelde teler zijn gewas behandelt. Zaaibedbereiding, zaaidiepte, bemesting en de toepassing van herbiciden, insecticiden en fungiciden dienen hiermee in overeenstemming te zijn.

De zaaitijd van de proeven sluit aan bij de praktijk (half oktober tot half november). Zaaizaadhoeveelheid streven naar 25 korrels per m² op basis van duizendkorrelgewicht. De oogsttijd sluit aan bij de praktijk en zal veelal in augustus zijn.

2.5 Waarnemingen

In het CGO winterveldboon dienen de volgende, hierna genoemde eigenschappen te worden waargenomen. Alle waarnemingen moeten worden gerapporteerd. De eigenschap Opbrengst wordt behandeld in hoofdstuk 3.

Opkomst

Beoordeling van de vlotheid/dichtheid, enkele weken na inzaai. Waarneming op schaal 1-9 (9 =vlot).

Wintervastheid

De beoordeling van eventuele winterschade betreft een visuele beoordeling van de mate van afsterving van de planten van het ingezaaide ras. Een gelijktijdige aantasting door bijvoorbeeld schimmels dient zoveel mogelijk afzonderlijk te worden gewaardeerd. Voor een goede beoordeling kan het gewenst zijn de waarneming na één of twee weken nog eens te herhalen, om de werkelijke schade goed te kunnen beoordelen. Waarneming op schaal 1-9 (1 is veel schade; 9 is geen schade).

Vroegheid grondbedekking

De vroegheid van grondbedekking wordt per veldje geschat net vóór het volledig sluiten van het gehele proefveld (april). Deze eigenschap wordt uitgedrukt in waarderingscijfers. Veldjes waar de rijen vrijwel volledig gesloten zijn, krijgen het cijfer 9.

Stevigheid

Optredende legering wordt waargenomen direct na het optreden van legering. Vervolgens opnieuw als er nieuwe legering optreedt. De laatste waarneming dient vlak voor de oogst te worden waargenomen. Waargenomen wordt op een schaal van 1 tot 9. (9 is geen legering)

Resistentie tegen ziekten

Chocoladevlekkenziekte en bruine roest zijn de belangrijkste schimmelziekten. Optredende ziekten worden visueel waargenomen op een schaal van 1-9 (9 is geen aantasting). Voor een goede beoordeling kan het gewenst zijn de waarneming na ca. één week te herhalen. Dit om het verloop van de aantasting goed te kunnen vaststellen en de rassen zo goed mogelijk te beoordelen.

Bloeikleur

De bloeikleur is gekoppeld aan de concentratie tannine. Van de rassen wordt vastgelegd of ze bontbloeiend of witbloeiend zijn.

Vroegheid bloei

Waarnemen zodra 10% van de planten bloeien.

Vroegheid bloei kan worden waargenomen in een schaal van 1 tot 9 (9 is vroeg en 1 is laat). Ook kan de datum waarop 10% van de planten bloeien worden vastgelegd, waarna deze cijfers worden omgerekend naar een schaal van 1 t/m 9, waarbij 9 is vroeg en 1 is laat.

Lengte bloei

Rassen kunnen verschillen in de bloeiduur. Het aantal dagen dat een ras bloeit wordt vastgelegd.

Vroegrijpheid

Vroegrijpheid wordt waargenomen in een schaal van 1 tot 9 (9 is vroeg)

3. Opbrengstbepaling

3.1. Wijze en tijdstip van oogsten

Het proefveld wordt met een proefveldcombine geoogst op het moment dat minstens 90% van de rassen een vochtgehalte van 16 tot 20 % heeft bereikt. Indien dit door weersomstandigheden in een bepaald jaar niet gehaald kan worden, dan moet direct na de oogst worden terug gedroogd tot 15% vocht.

3.2. Opbrengstbepaling

De opbrengstbepaling kan op twee manieren gebeuren:

1. De gehele opbrengst wordt gedroogd en op een constant vochtgehalte gebracht van maximaal 15%. Daarna wordt van elk veldje de opbrengst gewogen;
2. De opbrengst van elk veldje wordt gewogen en het vochtgehalte bepaald.

3.3. Kwaliteitsbepaling

Inhoudsstoffen als tannine en vicine/convicine zijn van belang voor zowel menselijks als dierlijke consumptie. Bontbloeiers hebben een hoge concentratie tannine en witbloeiers hebben laag tannine gehalte. Indien van rassen wordt geclaimd dat de gehalten vicine/convicine laag zijn, dient het geoogste product te worden onderzocht door een erkend laboratorium.

Afhankelijk van de industriële toepassing, kan de kwaliteit – waaronder eiwitgehalte - worden onderzocht door afnemende partijen binnen de verwerkende industrie. Hiervoor dient door de verwerkende industrie een eigen protocol te worden opgesteld.

4. Logboek

Bij de uitvoerder is een logboek aanwezig. Hierin worden alle handelingen, alsmede onregelmatigheden en onverwachte zaken, die van invloed zijn op de proefveldresultaten, genoteerd. Vermeld worden o.a. inzaaidatum, bemesting, verzorgingsaspecten zoals onkruidbestrijding en beregening, onregelmatigheden op proefvelden etc.

Het logboek dient ter inzage beschikbaar te zijn voor belanghebbenden.

Bijlage met contactgegevens

Raad voor plantenrassen / Naktuinbouw
Postbus 40
2370 AA Roelofarendsveen

Bezoekadres:
Sotaweg 22
2371 GD Roelofarendsveen

Contactpersoon: Jan Rinze van der Schoot
Tel: 0320 291 359

j.r.vd.schoot@naktuinbouw.nl
www.naktuinbouw.nl
www.rassenregister.com
www.raadvoorplantenrassen.nl